

IV.

WYNIKI KONTROLI UJĘTYCH W PROGRAMIE DZIAŁAŃ DŁUGOFALOWYCH NA LATA 2010–2012

1. Budownictwo

A. Kontrole prac budowlanych, w tym rozbiórkowych

Inspektorzy pracy przeprowadzili 5 025 kontroli na 2 634 budowach (w 2011 r. – 5 635 kontroli na 3 146 budowach). Kontrolowano budowy obiektów mieszkalnych, biurowych, handlowych, produkcyjnych, szkół, przedszkoli, hoteli oraz remonty, rozbiórki i modernizacje obiektów budowlanych. Zwracano uwagę przede wszystkim na te rodzaje robót, które charakteryzowały się dużą liczbą nieprawidłowości stwierdzonych podczas wcześniejszych kontroli lub nasileniem zdarzeń wypadkowych. Przeprowadzone kontrole dotyczyły głównie spełniania wymagań bezpieczeństwa przy pracach na wysokości, w tym

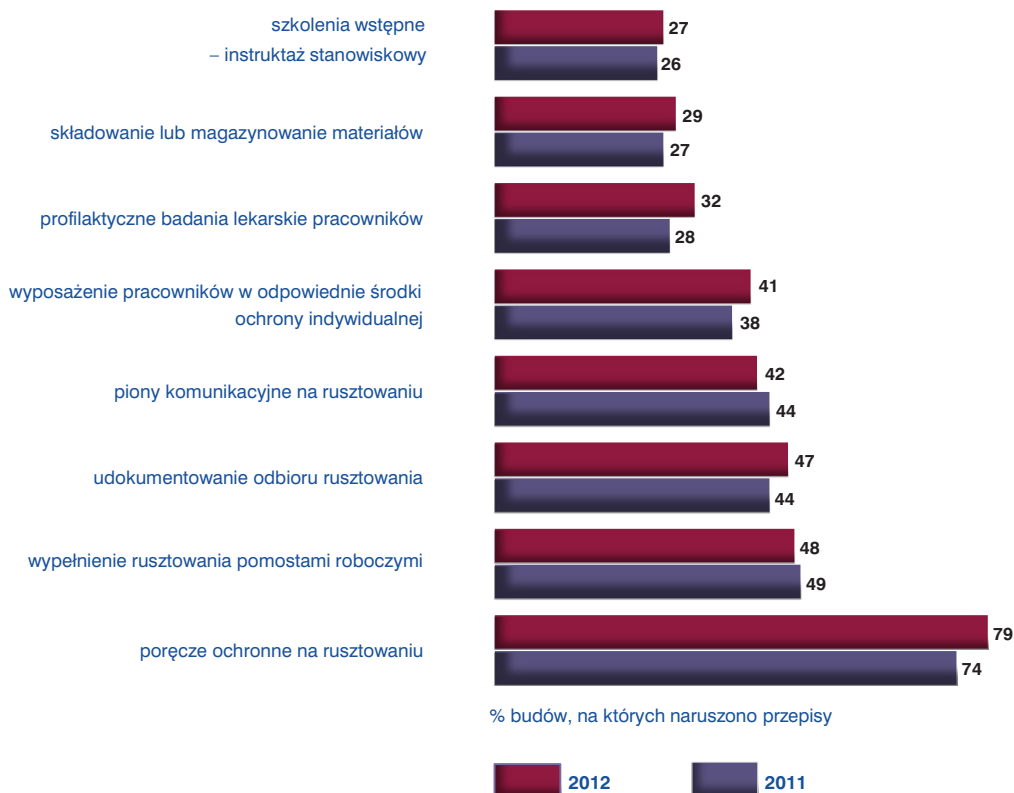
na rusztowaniach i dachach (2 550 kontroli na 1 517 budowach) oraz przy pracach ziemnych i w wykopach (661 kontroli na 489 budowach).

Ze względu na wysoką skalę nieprawidłowości stwierdzanych w poprzednich latach – większość kontroli zrealizowano na terenie małych i średnich budów. Jednocześnie nadzorem objęto inwestycje, które z uwagi na dużą liczbę podwykonawców, wymagają właściwej organizacji i koordynacji robót.

Objęte kontrolą podmioty (4 165) zatrudniały łącznie ponad 56,5 tys. pracowników, w tym ponad 3,7 tys. kobiet i 561 młodocianych.

Wśród kontrolowanych dominowały kilkuosobowe mikroprzedsiębiorstwa (75%) oraz małe zakłady o zatrudnieniu od 10 do 49 osób (22%). Pozostałe kontrole (3%) dotyczyły podmiotów zatrudniających powyżej 49 pracujących.

Wykres 26. Tereny budów – naruszenia przepisów

Źródło: dane PIP

Skala stwierdzonych w 2012 r. naruszeń przepisów bhp – w porównaniu z rokiem poprzednim – jest nadal duża. **Najwięcej nieprawidłowości** dotyczyły wykonywania **prac na rusztowaniach**. Prace z użyciem rusztowań wystąpiły na 55% budowach, przy czym na prawie połowie z nich stwierdzono brak odbioru 1 299

rusztowań. Rusztowania, szczególnie przy pracach krótkoterminowych, montowane były często przez osoby nieposiadające uprawnień kwalifikacyjnych. Inspektorzy niejednokrotnie stwierdzali wykonywanie pracy na rusztowaniach nieprawidłowo zmontowanych i niekompletnych. Zwracali także uwagę na nieprawidłowe

poręcze ochronne przy pomostach roboczych rusztowań lub ich brak (dot. 1 959 rusztowań). Stwierdzali niewłaściwe wypełnianie rusztowań pomostami roboczymi (1 684 rusztowania), brak zakotwień do stałych elementów obiektu (219 rusztowań) oraz brak pionów komunikacyjnych (1 164 rusztowania). Dopuszczano do użytkowania, zwłaszcza u najmniejszych przedsiębiorców – stare, zużyte technicznie lub niekompletne rusztowania, przede wszystkim typu warszawskiego. Ze względu na wysokie koszty, pracodawcy z tych zakładów rzadko decydują się na montaż rusztowań przez wyspecjalizowane firmy.

Stwierdzano przypadki montowania przez osoby przypadkowe podestów rozładunkowych niezabezpieczonych balustradami oraz o nieznanym dopuszczalnym obciążeniu – z elementów dostępnych na budowie.

Nadal dużo zastrzeżeń dotyczyło wykonywania **prac na wysokości**. Wśród stwierdzonych nieprawidłowości uwagę zwracają nieprawidłowe środki ochrony zbiorowej przed upadkiem z wysokości (balustrady) lub ich brak (69% budów), niezabezpieczenie dojazdów i przejść oraz klatek schodowych (59% budów), niezabezpieczenie otworów technologicznych przed upadkiem z wysokości (55% budów), niewyposażanie pracowników w wymagane środki ochrony indywidualnej, w tym głowy (1 611 pracowników) i chroniące przed upadkiem z wysokości (1 351 pracowników).

Zaniedbania te najczęściej wynikały z nieuwzględnienia – w harmonogramie wykonywania robót budowlanych – prac zabezpieczających i lekceważenia tzw. krótkotrwałych zagrożeń, które znikną samoistnie wraz z zakończeniem prac na wysokości; wymienione nieprawidłowości powtarzały się na różnych kondygnacjach wznoszonych obiektów.

Należy zaznaczyć, że brak zabezpieczeń na stanowiskach pracy wiąże się z tolerowaniem odstępstw od wymagań bhp przez osoby z nadzoru odpowiedzialne za ochronę pracy, które mają na uwadze przede wszystkim realizację procesu budowlanego.

Stwierdzano również **brak wygradzenia i oznakowania stref niebezpiecznych**, zarówno przy wykonywaniu prac na wysokości z rusztowań lub z wykorzystaniem sprzętu do transportu pionowego w miejscach ogólnie dostępnych, jak i przy pracach ziemnych i w wykopach (39% budów). Nadal wykonywano roboty w wykopach o ścianach niezabezpieczonych przed możliwością osunięcia się gruntu (brak odpowiedniego obudowania lub skarpowania)

– 35% budów. Brak było też prawidłowo wykonanych zejść (wejść) do wykopów (21% budów). Również w tych przypadkach, w ocenie inspektorów pracy, głównym powodem nieprawidłowości była chęć obniżenia kosztów robót.

Wśród nieprawidłowości dot. **eksploatacji urządzeń i instalacji elektroenergetycznych** najczęściej stwierdzano niezabezpieczenie przewodów elektrycznych przed uszkodzeniami mechanicznymi (38% budów). Szczególne zagrożenie stwarzało stosowanie tzw. przedłużaczy ogrodowych, które nie spełniają wymagań skuteczności ochrony przeciwporażeniowej, są jednak bardzo tanie i ogólnie dostępne.

Instrukcji bezpiecznego wykonywania robót nie zapewniło 1 137 pracodawców – wykonawców robót budowlanych. Natomiast 132 pracodawców prowadziło roboty budowlane niezgodnie z opracowanymi instrukcjami.

Oprócz licznych naruszeń przepisów bhp przy wykonywaniu poszczególnych robót budowlanych, stwierdzano również nieprzestrzeganie wymagań związanych z **przygotowaniem zatrudnionych do pracy**, tj.: dopuszczanie do pracy bez niezbędnego przeszkolenia w dziedzinie bhp – instruktą stanowiskowego (2 461 pracowników) i bez aktualnych orzeczeń lekarskich o braku przeciwwskazań do pracy na określonym stanowisku, w tym do pracy na wysokości (1 641 pracowników).

Pracodawcy ze średnich i dużych firm z reguły wyposażali pracowników w **odzież i obuwie robocze**. W małych firmach pracodawcy często wypłacają ekwiwalent pieniężny na zakup odzieży i obuwia roboczego, co nie zawsze przynosi oczekiwany skutek (763 pracowników skontrolowanych firm nie posiadało odzieży i obuwia roboczego).

Naruszenia prawa polegające na **zatrudnianiu bez wymaganych kwalifikacji** – do obsługi maszyn i urządzeń budowlanych – dotyczyły łącznie 946 pracowników, spośród których 67 nie miało uprawnień do obsługi urządzeń poddózorowych.

Nieprawidłowości w zakresie przygotowania pracowników do pracy dotyczyły głównie małych i początkujących przedsiębiorców na rynku budowlanym.

Podkreślić należy, że znacznie mniej nieprawidłowości stwierdzono tam, gdzie inwestycje realizowały **specjalistyczne firmy budowlane, z wieloletnim doświadczeniem w branży**, posiadające dobrze zorganizowane służby bhp. Kontrolowały one prace wszystkich robotników zatrudnionych na budowie oraz egzekwowały od podwykonawców przestrzeganie przepisów bhp.

W ramach współpracy z innymi organami, o różnym zakresie działania i uprawnień, przeprowadzono na budowach: **kontrole wspólne**, w tym z przedstawicielami: nadzoru budowlanego – 10, policji – 5, straży granicznej – 3; **kontrole na wniosek innych organów**, w tym: policji – 8, nadzoru budowlanego – 2, dozoru technicznego – 2, urzędu skarbowego – 1, ZUS – 1, urzędu pracy – 1.

Inspektorzy skierowali ponadto **pisma informujące** o naruszeniach przepisów bhp: 55 – do nadzoru budowlanego, 44 – do samorządu terytorialnego, 37 – do ZUS, 29 – do dozoru technicznego, 24 – do urzędu skarbowego, 13 – do wojewódzkiego ośrodka medycyny pracy, 13 – do organów władzy wykonawczej, 11 – do prokuratury, 9 – do związków zawodowych, 8 – do urzędu pracy, 5 – do policji, 3 – do inspekcji ochrony środowiska, 2 – do inspekcji sanitarnej, 2 – do społecznej inspekcji pracy, 1 – do straży granicznej.

Ze względu na rażące naruszenia przepisów bhp, ujawnione podczas dwóch kolejnych kontroli, inspektorzy skierowali 39 wniosków do ZUS o **podwyższenie o 100% składki na ubezpieczenie wypadkowe**.

Ponadto, w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami inspektorzy pracy:

- ✓ wydali 34 088 **decyzji**, w tym:
 - 2 722 decyzje **wstrzymania prac**,
 - 1 597 decyzji **wstrzymania eksploatacji maszyn**,
 - 1 284 decyzje **skierowania do innych prac** 3 074 osób,
- ✓ skierowali do pracodawców 2 283 **wystąpienia** z 7 465 wnioskami,
- ✓ ukarali 2 107 osób grzywnami w drodze **mandatów** karnych na łączną kwotę ponad 2,4 mln zł,
- ✓ wobec 963 osób zastosowali **środki oddziaływania wychowawczego**,
- ✓ do **sądu** skierowali 89 wniosków o ukaranie,
- ✓ w 20 przypadkach zawiadomili **prokuraturę** o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

W wyniku zastosowanych środków prawnych usunięta została większość nieprawidłowości na kontrolowanych budowach. W wielu przypadkach nie były to niestety efekty trwałe. Błędy wyeliminowane na jednej budowie pojawiały się bowiem u tego samego pracodawcy na innej budowie lub nawet na kolejnym etapie tej samej budowy. Dlatego w celu zapewnienia na budowach oczekiwanego i zgodnego z wymaganiami przepisów stanu bezpieczeństwa pracy, inspektorzy przeprowadzali również **krótkie kontrole**, w trakcie których zwracali uwagę na bez-

pośrednie zagrożenia dla zdrowia lub życia pracowników, powtarzając je na tej samej budowie nawet kilkakrotnie. W roku sprawozdawczym inspektorzy przeprowadzili **4,4 tys.** takich kontroli.

Pracodawcy tłumaczyli naruszenia trudnościami ekonomicznymi, wynikającymi z niewywiązywania się inwestorów ze zobowiązań finansowych, braku zamówień lub niskich cen dyktowanych przez konkurencję, a także dużą rotacją pracowników. Wiązało się to z koniecznością przeprowadzania kolejnych szkoleń bhp, badań lekarskich, wyposażania w środki ochrony indywidualnej, odzieży i obuwia robocze. Małe firmy z reguły stosują tańsze technologie. Niechętnie zdobywają się na wprowadzanie nowych i bezpiecznych rozwiązań (np. zakup lub wypożyczenie nowoczesnego rusztowania wiąże się z dużymi kosztami).

W ocenie inspektorów pracy przyczyną nieprawidłowości jest z jednej strony – ograniczenie wydatków na organizację bezpiecznych stanowisk pracy, a z drugiej – tolerowanie na co dzień stanu nieprzestrzegania podstawowych zasad i przepisów bhp. Powoduje to zjawisko przerzucania odpowiedzialności za bhp na podwykonawców, którzy mają dużo mniejsze możliwości organizacyjne i finansowe.

Ponadto zatrudniane są osoby, które wcześniej nie miały styczności z branżą budowlaną. Słaba jest również znajomość wśród pracodawców zagadnień dotyczących nowoczesnych technologii i rozwiązań w zakresie bhp.

Coraz więcej pracodawców szuka oszczędności poprzez **stosowanie innych form zatrudnienia niż stosunek pracy**, tzn.: umów cywilnoprawnych oraz umów z osobami prowadzącymi działalność gospodarczą na własny rachunek (tzw. samozatrudnianie). Osoby te często nie stosują się do przepisów i zasad bezpieczeństwa pracy uznając, że przepisy prawa pracy ich nie dotyczą, co ma wpływ bezpośrednio na bezpieczeństwo pracy na budowie.

Wysokie bezrobocie również wpływa negatywnie na podejście pracodawców do kwestii zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy. Podobnie jak przedsiębiorcy zdobywający zlecenia, **pracujące osoby ograniczają swoje wymagania i godzą się na gorsze warunki**, chcąc się utrzymać w pracy.

Inspektorzy zwracają też uwagę na mający nadal miejsce **problem łączenia wielu funkcji przez kierowników budów**. Nadzorowanie przez jedną osobę nawet kilku terenów budowy oraz sprawowa-

nie funkcji koordynatora ds. bhp powodują zwykle niewłaściwy nadzór na budowie (kierownik budowy nie przebywa stale na budowie). Najwięcej tego typu nieprawidłowości występuje na małych budowach.

Niewłaściwy nadzór nad prowadzonymi pracami oraz tolerowanie nieprzestrzegania przepisów wynikają również z faktu, iż wiele firm budowlanych nie posiada odpowiedniego wyposażenia sprzętowego oraz przygotowania organizacyjnego do sprawnego i bezpiecznego wykonywania robót.

Inspektorzy pracy wskazują, że na stan bezpieczeństwa na budowach wpływa też brak w **umowach o wykonanie inwestycji** – odniesienia do obowiązku jej realizowania zgodnie z przepisami bhp.

Stan bezpieczeństwa i higieny pracy na poszczególnych terenach budów jest zróżnicowany i zależy od sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstw, wiedzy pracodawców i kierowników budów o występujących zagrożeniach, dyscypliny technologicznej oraz fachowości pracowników.

Przyjęte zasady nadzoru i kontroli dużych inwestycji, polegające na **cyklicznych spotkaniach z inwestorami, projektantami, kierownictwem budowy, a także z wykonawcami** na poszczególnych etapach realizacji inwestycji, zaowocowały większym zaangażowaniem wszystkich uczestników procesu budowlanego w zapewnienie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników. W czasie kontroli takich budów inspektorzy stwierdzali niejednokrotnie podejmowanie przez inwestorów i wykonawców działań o charakterze organizacyjnym i technicznym znacząco podnoszących poziom bezpieczeństwa pracy.

Dla wszystkich zainteresowanych problematyką bezpieczeństwa pracy w budownictwie organizowano **seminaria, szkolenia** oraz konferencje w siedzibach okręgowych inspektoratów pracy lub miejscach wskazanych przez partnerów wspierających działania PIP.

Wyniki kontroli wskazują na potrzebę kontynuowania, rozpoczętych w latach poprzednich, intensywnych działań nadzorczo-kontrolnych na terenach budów, ze względu na wciąż występujące liczne zagrożenia, specyficzny charakter zadania inwestycyjnego lub przyjętej technologii. Szczególna uwaga poświęcona zostanie prawidłowości zamontowania i odbioru rusztowań fasadowych.

Podobnie jak w latach ubiegłych, będą prowadzone również kontrole zagrożeń wynikających

z „łańcucha podwykonawców” (kiedy generalnego wykonawcę dzieli od podwykonawcy nawet kilkunastu pośredników).

Pracodawcy, lekceważący obowiązek zapewnienia bezpiecznych warunków pracy, zostaną poddani kolejnym kontrolom inspektorów PIP.

Kontynuowana będzie **współpraca z Głównym Urzędem Nadzoru Budowlanego** ukierunkowana na skuteczne egzekwowanie powinności w dziedzinie bezpiecznych warunków pracy od osób sprawujących samodzielne funkcje techniczne w budownictwie.

W celu osiągnięcia trwałej poprawy bezpieczeństwa pracy na budowach, w roku 2013 nadal podejmowane będą działania na rzecz podnoszenia kultury pracy zarówno wśród pracodawców, jak i pracowników, poprzez upowszechnianie tematycznych wydawnictw (broszur, ulotek) oraz współpracę ze środkami masowego przekazu. Działalność kontrolno-nadzorcza wsparta zostanie też realizacją specjalnych programów prewencyjno-informacyjnych, adresowanych do pracodawców i pracowników z branży budowlanej.

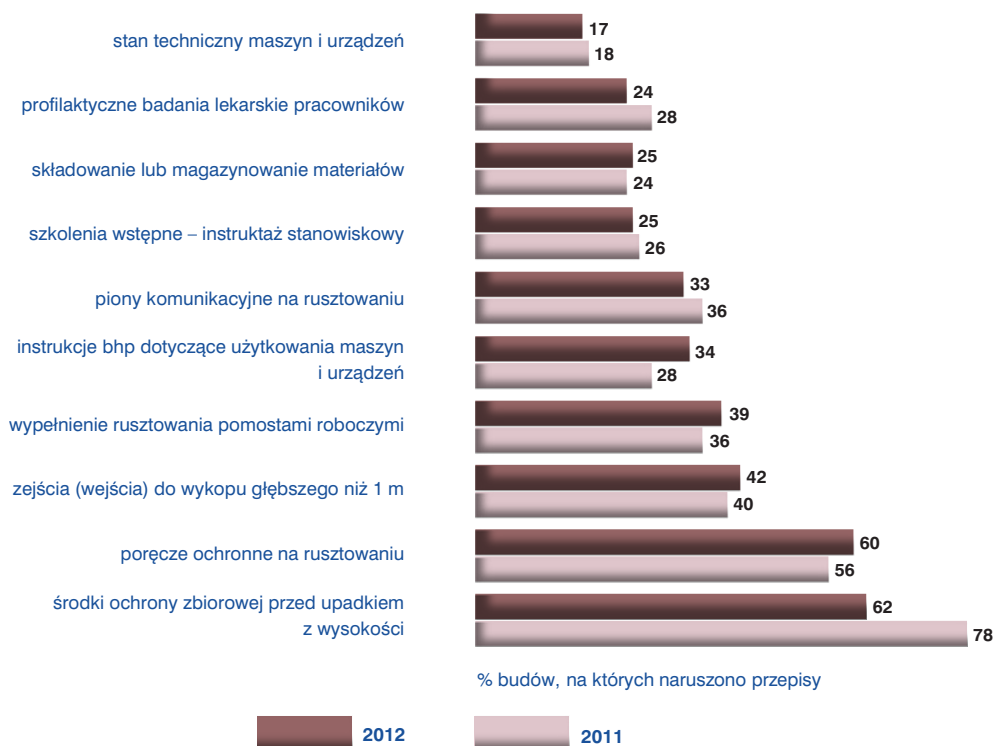
B. Kontrole dot. budowy i remontów dróg

Przeprowadzono 889 kontroli dot. 462 budów mostów, wiaduktów, dróg, przebudowy i remontów dróg powiatowych i krajowych, węzłów komunikacyjnych, przejść podziemnych oraz sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej, magistrali ciepłowniczych (w 2011 r. – 1 063 kontrole dot. 538 budów). Kontrolą objęto łącznie 685 podmiotów, zatrudniających ponad 16,4 tys. pracowników, w tym ponad 1,2 tys. kobiet i 101 młodocianych.

Wśród kontrolowanych dominowały mikroprzedsiębiorstwa, czyli firmy o kilkuosobowym zatrudnieniu (60%) oraz inne małe zakłady, tj. o zatrudnieniu od 10 do 49 osób (29%). Tylko 11% kontroli dotyczyło podmiotów zatrudniających powyżej 49 pracujących.

Budownictwo drogowe i mostowe charakteryzuje się **wysokim stopniem ryzyka zawodowego i wypadkowego** ze względu na specyfikę stosowanych technologii, warunki atmosferyczne, zmienność frontu robót, częste wykonywanie prac na terenie otwartym, pozbawionym infrastruktury technicznej. Przebudowa lub remont nawet niewielkiego odcinka drogi lokalnej, to prowadzenie prac na pasie ruchu jedynie czasowo wyłączonym, w bezpośrednim sąsiedztwie poruszających się pojazdów samocho-

Wykres 27. Budowa i remonty dróg i mostów – naruszenia przepisów

Źródło: dane PIP

dowych i pieszych usiłujących pokonać dodatkowe przeszkody.

Oceniając wyniki kontroli należy stwierdzić, że od lat powtarzają się nieprawidłowości tego samego rodzaju. **Nadal najwięcej naruszeń dotyczyło wykonywania prac na wysokości**, w tym na rusztowaniach.

Niepokoją także nieprawidłowe zabezpieczenia oraz oznakowania stref i miejsc niebezpiecznych (bądź ich brak), m.in. w pobliżu pracujących specjalistycznych maszyn i urządzeń do robót ziemnych, drogowych i budowlanych (56% budów). Takie nieprawidłowości stwarzają zagrożenia wypadkowe, szczególnie w miejscach ogólnie dostępnych, zarówno dla osób wykonujących te prace, jak i osób postronnych.

Nieprawidłowości dotyczące **robót ziemnych** stwierdzono na prawie połowie budów. Polegały one na braku zabezpieczenia ścian wykopów poprzez odpowiednie skarpowanie lub ich obudowanie, braku bezpiecznych zejść i wejść do stanowisk pracy w wykopie, a także nieprawidłowym wydobywaniu i składowaniu urobku.

O braku odpowiedniego nadzoru i lekceważeniu zagrożeń przez samych pracowników świadczy niewyposażenie w **środki ochrony indywidualnej** (łącznie 665 osób, w tym w 49 przypadkach problem dotyczył ochron przed upadkiem z wysokości, a w 64 – rękawic antywibracyjnych i w 125 – ochronników słuchu przy obsłudze maszyn drogowych oraz w 35 – odzieży ochronnej o barwach ostrzegawczych i wyposażonych w elementy odbłaskowe) lub ich niestosowanie przez pracowników (łącznie 530 osób, w tym w 36 przypadkach problem dotyczył ochron przed upadkiem z wysokości).

Nadal przy prowadzeniu robót liniowych stwierdzano brak **pomieszczeń higieniczno-sanitarnych** (prawie na co szóstej kontrolowanej budowie). Problem dotyczył zwłaszcza budów realizowanych na długim, rozciągniętym terenie, do których pracownicy dowożeni byli z siedzib firm.

Instrukcje bezpiecznego wykonywania robót nie zapewniło 210 pracodawców, a 26 prowadziło prace niezgodnie z instrukcją, co zwykle generowało niewłaściwy sposób wykonywania prac, w tym również prac szczególnie niebezpiecznych.

Zaznaczyć należy, że **179 osób** obsługujących maszyny i urządzenia budowlane **nie posiadało wymaganych uprawnień** kwalifikacyjnych do ich obsługi. Często osoby obsługujące oraz nadzorujące **nie wiedziały nawet o obowiązku** posiadania odrębnych uprawnień kwalifikacyjnych do obsługi maszyn budowlanych.

Liczne nieprawidłowości stwierdzono także w zakresie **przygotowania pracowników do pracy**. Instruktażowi stanowiskowemu nie zostały podane 403 osoby, a 198 pracowało bez aktualnych orzeczeń lekarskich o braku przeciwwskazań do zatrudnienia na określonym stanowisku.

Pracodawcy nie dokonali **oceny ryzyka zawodowego** związanego z pracą – w odniesieniu do stanowisk pracy, na których pracowało 222 pracowników. W wielu firmach budowlanych nadal nie dostrzega się znaczenia oceny ryzyka dla ukierunkowania działań pozwalających zmniejszyć liczbę wypadków.

Istotnym problemem jest także **współdziałanie wykonawców** (których pracownicy wykonywali pracę w tym samym miejscu) w kwestii zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy. Wyznaczenie koordynatora ds. bhp było traktowane wyłącznie jako spełnienie formalnego obowiązku.

Podobnie jak na innych budowach, pod względem zapewnienia prawidłowych warunków pracy lepiej wypadają **duże przedsiębiorstwa budowlane, z właściwą organizacją pracy**, często z wdrożonym systemem zarządzania bezpieczeństwem, inwestujące w nowoczesny sprzęt (przede wszystkim w maszyny budowlane do prac ziemnych i drogowych) i technologie.

Pracodawcy podkreślali, że obowiązujące przepisy nakładają zbyt dużą liczbę wymogów formalnych, które muszą być spełnione (m.in. sporządzanie instrukcji bezpiecznego wykonywania robót, uprawnienia kwalifikacyjne do obsługi maszyn i urządzeń budowlanych). Tłumaczyli **przyczyny** ujawnionych nieprawidłowości mnogością robót prowadzonych na różnych, oddalonych od siebie budowach, krótkimi terminami realizacji zadań inwestycyjnych, narzuconymi przez inwestorów oraz trudnościami finansowymi związanymi także z wykorzystywaniem silniejszej pozycji na rynku przez duże przedsiębiorstwa budowlane, które małym firmom powierzają część prac w ramach podwykonawstwa. Tłumaczyli też, iż z uwagi na znaczny obszar, na którym prowadzone są prace (liniowość robót), nie ma możliwości zapewnienia skutecznego nadzoru nad pracownikami.

Inspektorzy pracy najwięcej zastrzeżeń mieli natomiast właśnie do kwestii sprawowania nadzoru nad pracownikami oraz do organizacji i koordynacji prowadzonych prac. Ma to szczególne znaczenie w budownictwie, gdzie znana jest niechęć pracowników do przestrzegania przepisów bhp (a zwłaszcza stosowania środków ochrony indywidualnej), wynikająca m.in. z niewłaściwego przygotowania zawodowego osób trafiających do pracy w tej branży. Wskazywali również, że osoby nadzorujące nie miały wyrobionych prawidłowych nawyków bezpiecznych zachowań (kultura bezpiecznej pracy).

Inspektorzy pracy zwracali także uwagę, że pomijano wcześniejszy etap przygotowywania i organizowania robót budowlanych, czego wynikiem było **rutynowe i ogólnikowe opracowywanie planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia**, instrukcji bezpiecznego wykonywania robót, oceny ryzyka zawodowego, co uniemożliwiło eliminację zagrożeń już na tym etapie.

Ponadto inspektorzy podkreślali, że **bardzo istotną przyczyną nieprawidłowości jest brak odpowiedzialności inwestora za stan bezpieczeństwa pracy**. Zgodnie z obowiązującymi przepisami, odpowiedzialność ponosi przede wszystkim wykonawca (przedsiębiorca), który z reguły proponuje inwestorowi najniższą cenę za wykonanie prac budowlanych, oszczędzając na bezpieczeństwie pracy.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami inspektorzy pracy:

- ✓ wydali 4 465 **decyzji**, w tym:
 - 222 decyzje **wstrzymania prac**,
 - 73 decyzje **wstrzymania eksploatacji maszyn**,
 - 260 decyzji **skierowania do innych prac** 436 osób,
- ✓ skierowali do pracodawców 373 **wystąpienia** z 1 177 wnioskami,
- ✓ ukarali 261 osób grzywnami w drodze **mandatów** karnych na łączną kwotę ponad 301 tys. zł,
- ✓ wobec 162 osób zastosowali **środki oddziaływania wychowawczego**,
- ✓ do **sądu** skierowali 22 wnioski o ukaranie,
- ✓ w 6 przypadkach zawiadomili **prokuraturę** o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

W ramach współpracy z innymi organami inspektorzy pracy skierowali **pisma informujące** o naruszeniach przepisów bhp: 11 – do samorządu terytorialnego, 10 – do związków zawodowych, 7 – do ZUS, 5 – do dozoru technicznego, 4 – do nadzoru budowlanego, 3 – do prokuratury, 3 – do

urzędu skarbowego, 3 – do społecznej inspekcji pracy, 2 – do policji, 2 – do straży granicznej, 1 – do urzędu morskiego, 1 – do wojewódzkiego ośrodka medycyny pracy, 1 – do urzędu pracy.

Dodatkowo skierowali jeden wniosek do ZUS o **podwyższenie składki na ubezpieczenie wypadkowe**.

Oprócz kontroli prowadzono również działania prewencyjno-promocyjne dotyczące stosowania *dobrych praktyk* na budowach. Udzielano porad z zakresu organizacji prac i stanowisk pracy oraz właściwego doboru środków ochrony indywidualnej.

Dotychczasowe doświadczenia wskazują na potrzebę:

- kontynuowania kontroli ze szczególnym uwzględnieniem prac ziemnych i w wykopach oraz na wysokościach, zwłaszcza u pracodawców, którzy uporczywie naruszają przepisy prawa pracy;
- kontroli dużych inwestycji, gdzie prace wykonuje wielu wykonawców oraz gdzie rozpoznano duże zagrożenia wynikające z charakteru zadania inwestycyjnego i przyjętych technologii;
- kontynuowania działalności prewencyjno-szkoleniowej wśród uczestników procesu budowlanego;
- upowszechniania informacji o bezpiecznych metodach prowadzenia prac drogowo-mostowych, promujących *dobre praktyki*.

C. Kontrole czasu pracy w budownictwie

W 2012 r. inspektorzy pracy przeprowadzili 680 kontroli w zakresie przestrzegania przepisów o czasie pracy w budownictwie. Kontrole te objęły 673 podmioty zatrudniające łącznie prawie 24 tys. pracowników (w tym 2 264 kobiety i 239 młodocianych).

W 2012 r. najwyższy odsetek uchybień dotyczył niewłaściwego określenia **systemów i rozkładów czasu pracy** oraz długości okresów rozliczeniowych w źródłach prawa wewnątrzzakładowego (lub braku odpowiednich postanowień). Należy jednak zaznaczyć, że znaczna liczba stwierdzonych nieprawidłowości wystąpiła u małych pracodawców, którzy mają obowiązek uregulowania powyższego zagadnienia w formie obwieszczenia. Główną przyczyną tych nieprawidłowości była **słaba znajomość przepisów prawa pracy**. Ponadto ta grupa pracodawców skupia się głównie na pro-

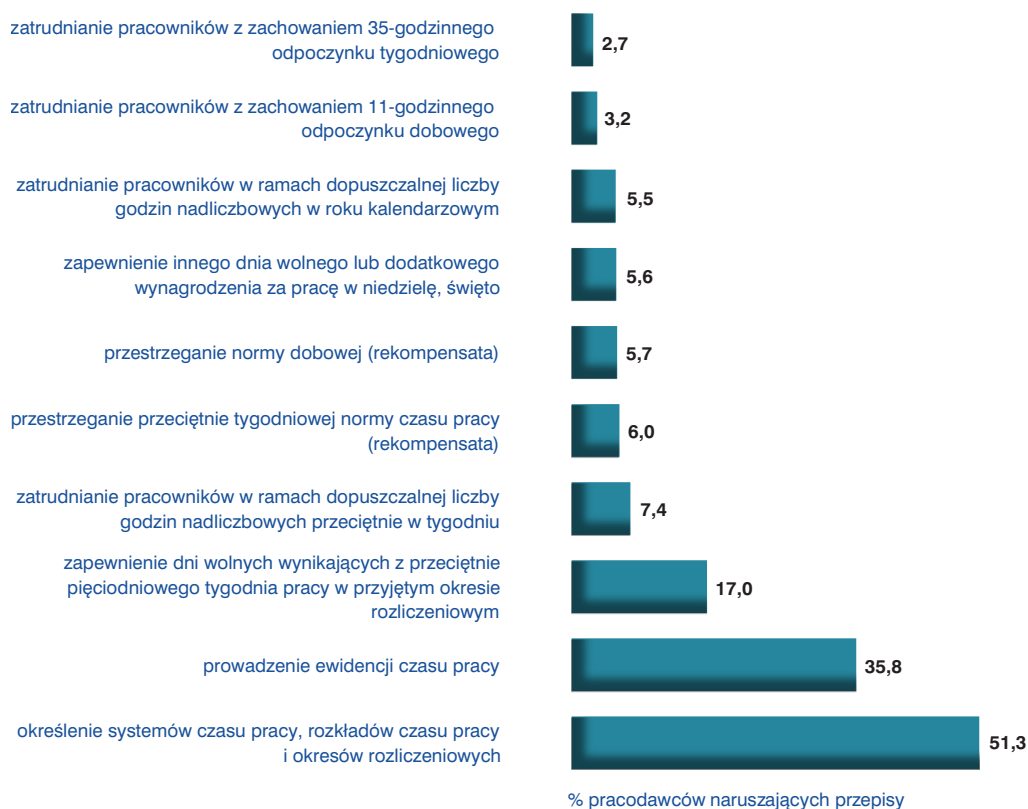
wadzeniu działalności i pozyskiwaniu zleceń na roboty budowlane, nie przywiązując wagi do tworzenia wewnątrzzakładowych uregulowań. Dodatkowo, z uwagi na specyfikę wykonywanych prac (roboty budowlane, drogowe, instalacyjne itp.), uzależnionych w znacznej mierze od warunków atmosferycznych, **pracodawcy nie są zainteresowani określeniem okresów rozliczeniowych** oraz rozkładów i systemów czasu pracy. Czas pracy pracowników uzależniony jest z reguły od warunków zlecenia. Umowy na roboty budowlane często zakładają krótkie terminy realizacji prac, których niedotrzymanie niejednokrotnie wiąże się z koniecznością zapłaty kar umownych. Dążenie do wywiązania się z umownych terminów często powoduje nasilenie prac w krótkim okresie, podczas gdy w innym ich brak.

Niepokojąca jest także skala nieprawidłowości w zakresie **ewidencji czasu pracy**, ponieważ przekłada się to na prawidłowość ustalania wynagrodzenia i innych świadczeń pracowniczych. Analiza ustaleń inspektorów pracy wskazuje, że przedsiębiorcy budowlani lekceważą obowiązki związane z prowadzeniem ewidencji czasu pracy, albo – co zdaniem kontrolujących jest bardziej prawdopodobne – **celowo nie rejestrują czasu pracy pracowników, aby uniknąć dodatkowych kosztów** (tj. dodatkowego wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych, wyższych składek na ubezpieczenia społeczne).

W małych firmach nierzadko panuje przeświadczenie, że przepisy nakładające obowiązek prowadzenia ewidencji czasu pracy są skomplikowane. Z tego powodu pracodawcy niekiedy rezygnowali z prowadzenia ewidencji czasu pracy lub zlecali ten obowiązek odrębnym podmiotom – najczęściej biurom rachunkowym, które ewidencjonowały czas pracy na podstawie przedłożonych przez pracodawców list obecności; pracownicy potwierdzali podpisami jedynie fakt przyścia do pracy.

Kolejnym przykładem naruszenia, stwierdzonym w toku kontroli, jest **praca w dniu wolnym** z tytułu przeciętnie pięciodniowego tygodnia pracy (na ogół w sobotę), niezrekompensowana przez pracodawcę innym dniem wolnym od pracy. Często praca w takim dniu, o ile pracownik nie otrzymał za nią innego dnia wolnego od pracy, dodatkowo powoduje przekroczenie przeciętnej tygodniowej normy czasu pracy. Fakt ten można ustalić dopiero na koniec okresu rozliczeniowego, ponieważ aż do jego zakończenia pracodawca ma możliwość zbilansowania pracy w dniu wolnym wynikającym z rozkładu – innym dniem wolnym. Jeżeli jednak

Wykres 28. Czas pracy w budownictwie – naruszenia przepisów

% pracodawców naruszających przepisy

Źródło: dane PIP

tego nie uczyni, jest obowiązany zapłacić pracownikowi dodatek w wysokości 100% za każdą godzinę pracy z przekroczenia średniotygodniowego. **Najczęstszą przyczyną omawianego naruszenia było przeświadczenie pracodawcy, że wypłata wynagrodzenia za pracę w tym dniu (powiększonego o stosowny dodatek) zwalnia z obowiązku stosowania zasady przeciętnej pięciodniowego tygodnia pracy w przyjętym okresie rozliczeniowym.** Część pracodawców jednak doskonale zdawała sobie sprawę, że narusza przepisy o czasie pracy (w takich przypadkach nieudzielenie dnia wolnego od pracy związane było najczęściej z brakami kadrowymi).

Warto też zaznaczyć, że niejednokrotnie sami pracownicy nie są zainteresowani uzyskaniem innego dnia wolnego za pracę w dniu wolnym od pracy (dla zachowania zasady przeciętnej pięciodniowego tygodnia pracy), lecz wynagrodzeniem.

Oprócz wymienionych wyżej przyczyn nieprawidłowości dotyczących przestrzegania przepisów o czasie pracy w budownictwie, należy także wskazać:

- ✓ **przesłanki ekonomiczne oraz zjawisko prowadzenia ewidencji czasu pracy „na potrzeby” różnych organów kontroli**

Ukrywanie faktycznie przepracowanego przez pracowników czasu pracy pozwala uniknąć konieczności wypłacania wynagrodzenia i stosownych dodatków za pracę w godzinach nadliczbowych, co związane jest z ograniczaniem kosztów działalności. Z doświadczeń inspektorów pracy prowadzących kontrole firm budowlanych (terenów budów) wynika także, iż przestrzeganiem przepisów o czasie pracy nie są zainteresowani także sami pracownicy, bowiem w wielu sytuacjach wysokość otrzymywanego przez pracownika wynagrodzenia jest wynikiem konkretnych efektów jego pracy. Pomimo określonej w umowie stawki wynagrodzenia zasadniczego (najczęściej w wysokości minimalnego wynagrodzenia), faktyczna kwota wypłaty ustalana jest na podstawie ilości wykonanej pracy. **Taka sytuacja powoduje, iż żadna ze stron stosunku pracy nie jest zainteresowana**

przestrzeganiem przepisów dotyczących czasu pracy.

Ważnym elementem w działalności podmiotów gospodarczych, w tym sektora budownictwa, są wyniki ekonomiczne, co sprawia, że pracodawcy w różny sposób oszczędzają, także ograniczając koszty pracy. Mniejsza liczba inwestycji prowadzonych w budownictwie powoduje, iż pracodawcy zmniejszają zatrudnienie. W sytuacji pozyskania zleceń na wykonanie nowych robót, są one więc prowadzone przy zmniejszonym stanie zatrudnienia, co może skutkować naruszeniami przepisów o czasie pracy.

Prowadzenie ewidencji czasu pracy związane jest ściśle z naliczaniem i wypłacaniem pracownikom wynagrodzenia za pracę, ustalaniem składek na ubezpieczenie społeczne oraz zaliczki na podatek dochodowy, a to z kolei jest przedmiotem kontroli różnych organów (ZUS, PIP, urzędy skarbowe). Dlatego też pracodawcy, chcąc uniknąć dodatkowych kosztów, nie prowadzą ewidencji czasu pracy lub prowadzą ją nierzetelnie, a pracowników wynagradzają, nie wykazując tego w żadnym dokumencie.

- **warunki organizacyjne i ludzkie** (dot. głównie małych podmiotów)

Pracownicy firm budowlanych często świadczą pracę poza miejscem siedziby firmy. Roboty prowadzone są w różnych częściach kraju i poza jego granicami (podwykonawcy, wykonawcy określonych robót). Niejednokrotnie w ww. sytuacjach sami pracownicy nie stosują obowiązujących przepisów o czasie pracy, chcąc jak najszybciej zakończyć prace i wrócić do domu; decyzje takie często podejmują bez wiedzy i zgody pracodawcy. Pojawia się tutaj także problem z prawidłowym wypełnianiem i przechowywaniem dokumentacji na budowie.

- **interpretacja i stosowanie przepisów regulujących czas pracy**

Zdaniem pracodawców, u podłoża nieprzestrzegania przepisów o czasie pracy leżą przede wszystkim skomplikowane i **niejednoznaczne regulacje prawne**, których stosowanie często wymaga posiłkowania się orzecznictwem Sądu Najwyższego (dotyczy to chociażby zaliczania do czasu pracy czasu tzw. szkoleń zawodowych – poza szkoleniami bhp, podróży służbowej).

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami inspektorzy pracy:

- ✓ skierowali do pracodawców 444 **wystąpienia** z 1 008 wnioskami,
- ✓ wydali 28 **poleczeń** ustnych,
- ✓ ukarali 77 osób grzywnami w drodze **mandatów** karnych na łączną kwotę 95,5 tys. zł,
- ✓ wobec 30 osób zastosowali **środki oddziaływania wychowawczego**,
- ✓ do **sądu** skierowali 7 wniosków o ukaranie,
- ✓ w 1 przypadku zawiadomili **prokuraturę** o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

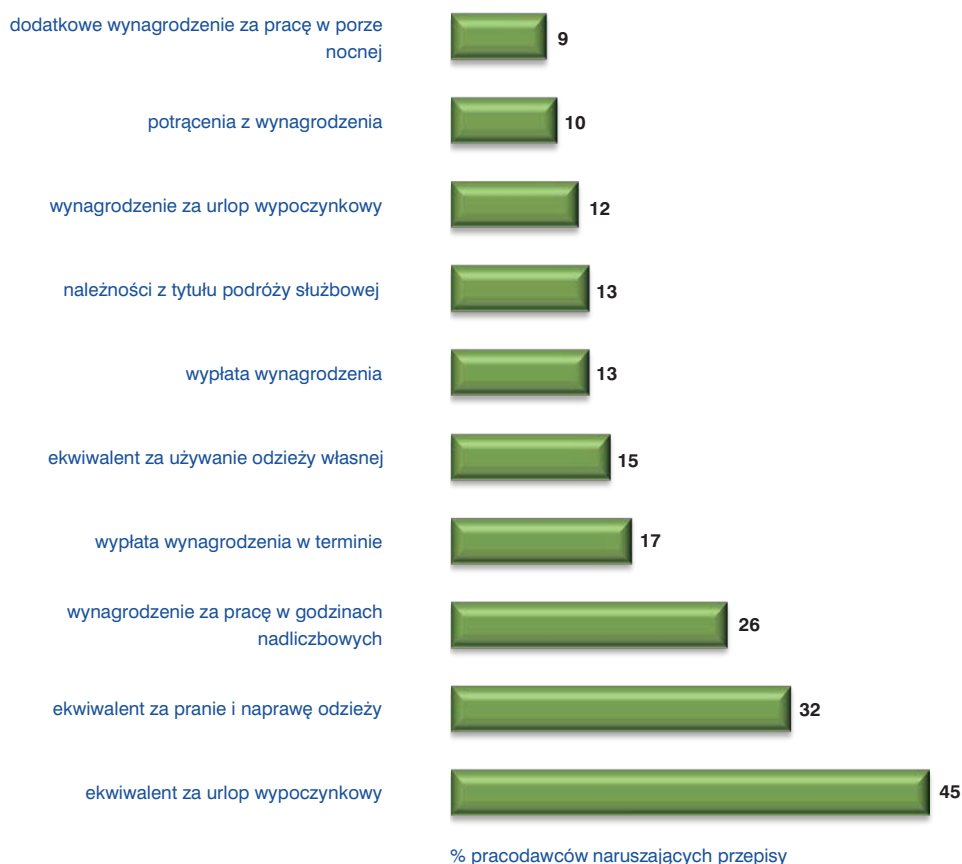
D. Kontrole wypłaty wynagrodzeń i innych świadczeń ze stosunku pracy w budownictwie

W 2012 r. inspektorzy pracy przeprowadzili 735 kompleksowych kontroli przestrzegania przepisów prawa pracy przy wypłacie wynagrodzeń i innych świadczeń ze stosunku pracy w 721 podmiotach działających w branży budowlanej. W kontrolowanych podmiotach zatrudnionych było łącznie prawie 25,7 tys. pracowników, w tym 2 591 kobiet i 194 młodocianych.

Zarówno w opinii pracodawców, jak i inspektorów pracy główną przyczyną nieprawidłowości w zakresie wypłaty wynagrodzenia za pracę jest zła **sytuacja ekonomiczna** kontrolowanych podmiotów, spowodowana zastoje na rynku nieruchomości, nieterminowym wypełnianiem zobowiązań przez kontrahentów, zatorami płatniczymi między wykonawcami a inwestorami, wprowadzeniem znacznych ograniczeń dotyczących pozyskiwania źródeł finansowania działalności. Zdaniem pracodawców, istotny wpływ na ich kondycję finansową mają także wysokie koszty pracy oraz inne obciążenia fiskalne, skutkujące ucieczką do umów cywilnoprawnych bądź szarej strefy.

Ponadto czynnikiem sprzyjającym naruszeniom przepisów płacowych jest – w opinii pracodawców – **obowiązujący system zamówień publicznych, w którym podstawowe kryterium oceny ofert stanowi cena**. Obniżanie kosztów realizacji inwestycji, szczególnie w zakresie kosztów związanych z pracą (umowy o pracę, godziny nadliczbowe, przy wskazanym terminie realizacji), **daje przewagę konkurencyjną przedsiębiorcom działającym w szarej strefie**, zatrudniającym nielegalnie pracowników.

Wykres 29. Wypłata wynagrodzeń i innych świadczeń w budownictwie – naruszenia przepisów

Źródło: dane PIP

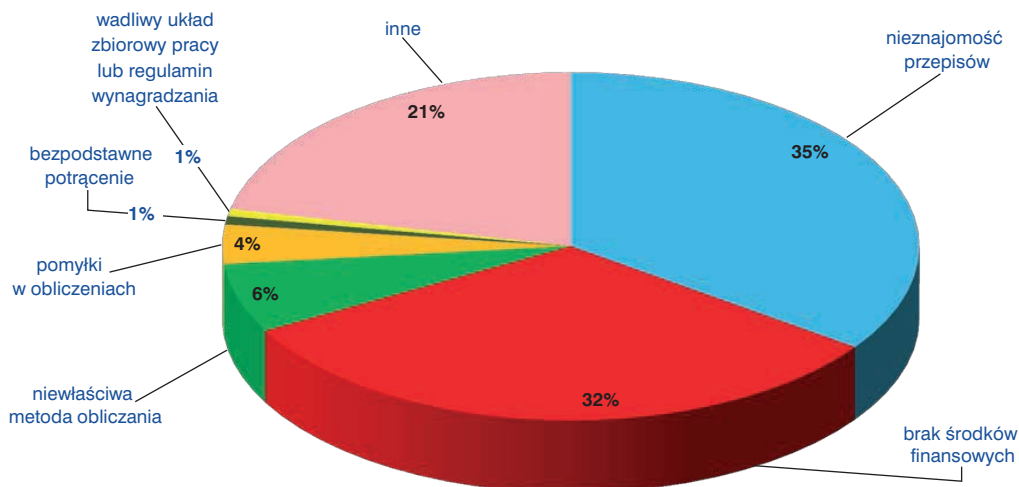
Warto zauważyć, iż dążąc do ograniczenia kosztów pracowniczych, pracodawcy branży budowlanej zmierzają do ukształtowania systemu wynagrodzeń w sposób maksymalnie uproszczony. Zakres świadczeń wypłacanych pracownikom rzadko wykracza poza minimum wyznaczone przepisami prawa pracy: wynagrodzenie zasadnicze, ekwiwalenty za odzież i obuwie robocze, wynagrodzenie za godziny nadliczbowe.

Nieznajomość obowiązujących przepisów i ich nieprawidłowa interpretacja stanowią **wciąż istotną przyczynę niewypłacania lub zaniżania wynagrodzeń** i innych świadczeń ze stosunku pracy, zwłaszcza w firmach małych i średnich, gdzie sprawy kadrowo-płacowe są prowadzone przez samych pracodawców lub firmy zewnętrzne, bardziej o charakterze podatkowym niż kadrowym (biura rachunkowe, doradcy podatkowi czy indywidualni księgowi). Osoby odpowiedzialne za

poprawność naliczania świadczeń często nie znają zasad ich obliczania lub opierają się w swojej pracy na nieaktualnych przepisach, doprowadzając do nieprawidłowości dotyczących głównie dodatkowego wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych, ekwiwalentu za niewykorzystany urlop wypoczynkowy, ekwiwalentu za używanie własnej odzieży, jej pranie i naprawę. Sami pracodawcy wskazują na **zawilność i niestabilność przepisów prawa pracy** oraz brak jednolitej wykładni obowiązujących regulacji. W dalszym ciągu pracodawcy nie w pełni rozumieją pojęcie *doby* (art. 128 § 3 pkt 1 Kp) i konsekwencji związanych z zatrudnianiem pracowników dwukrotnie w tej samej dobie pracowniczej na podstawie obowiązującego rozkładu czasu pracy.

Znacznie rzadziej niewypłacenie świadczenia w należytym wysokości było skutkiem przyjęcia niewłaściwej metody obliczania świadczeń, pomyłki w obliczeniach lub bezpodstawnego potrącenia.

Wykres 30. Przyczyny naruszeń w zakresie wypłaty wynagrodzeń i innych świadczeń w budownictwie

Źródło: dane PIP

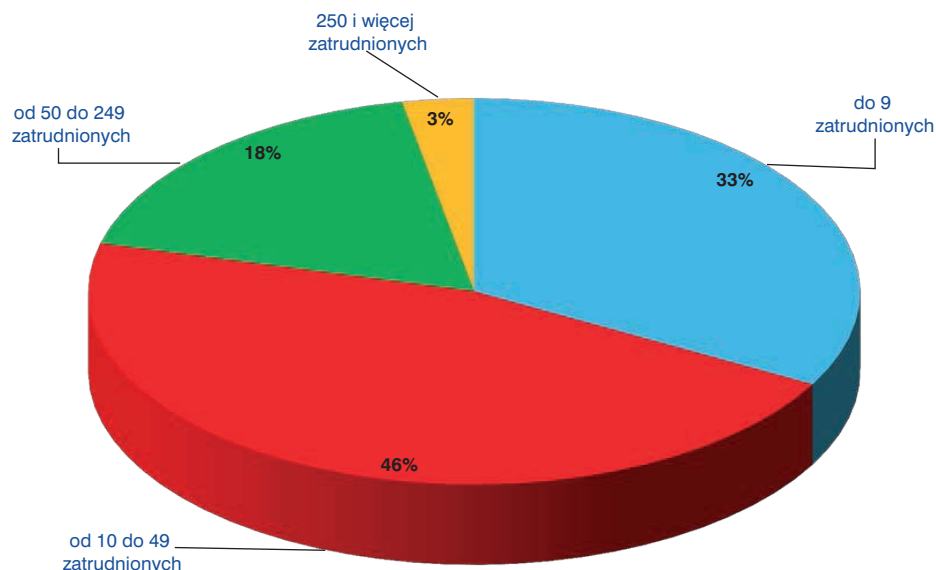
W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami inspektorzy pracy:

- ✓ wydali 373 decyzje **nakazujące wypłatę** należnych wynagrodzeń i innych świadczeń ze stosunku pracy na łączną kwotę 7,6 mln zł,
- ✓ skierowali do pracodawców 400 **wystąpień** z 807 wnioskami,
- ✓ wydali 45 **poleceń** ustnych,
- ✓ ukarali 125 osób grzywnami w drodze **mandatów** karnych na łączną kwotę 155,8 tys. zł,

- ✓ wobec 75 osób zastosowali **środki oddziaływania wychowawczego**,
- ✓ do **sądu** skierowali 35 wniosków o ukaranie.

Działania kontrolno-nadzorcze w firmach budowlanych nie mogły w pełni ujawnić skali nieprawidłowości dotyczących realizacji obowiązku wypłacania wynagrodzenia i innych świadczeń ze stosunku pracy, zważywszy na powszechną w tej branży praktykę wypłacania wynagrodzenia w kwo-

Wykres 31. Struktura decyzji płacowych – wg wielkości zakładów w budownictwie

Źródło: dane PIP

cie faktycznie wyższej niż deklarowana bądź nielegalnego świadczenia pracy.

Umowy o pracę z reguły kształtują wynagrodzenia pracowników budowlanych na poziomie wynagrodzenia minimalnego (mimo zróżnicowania stanowisk i doświadczenia zatrudnionych osób), a **poza ewidencją pracownik otrzymuje dodatkowe środki, od których nie są odprowadzane podatki i składki na ubezpieczenia społeczne**. Takie praktyki często potwierdzają sami pracownicy w anonimowych rozmowach z inspektorami pracy, jednakże odmawiają jakiegokolwiek współpracy, a przesłuchiwani w charakterze świadków – składają zeznania odmiennej treści. W szczególności dotyczy to małych pracodawców, którzy nie są zobligowani do prowadzenia pełnej księgowości i co za tym idzie – łatwiej mogą dokonywać wypłat poza oficjalną ewidencją. Poza tym pracownicy otrzymujący część wynagrodzenia do ręki nie składają skarg w przypadku niewypłacenia środków wykraczających poza dochód deklarowany, gdyż obawiają się własnej odpowiedzialności z tego tytułu.

Wymaga podkreślenia, że ujawnieniu rzeczywistych rozmiarów patologii w zakresie wypłaty wynagrodzeń i innych świadczeń ze stosunku pracy w budownictwie nie sprzyjają **wysoki poziom bezrobocia, sezonowość pracy, częste zmiany miejsca jej wykonywania**, krótki okres zatrudnienia oraz niska mobilność pracobiorców, którzy podejmują pracę blisko miejsca zamieszkania na zaproponowanych – nie zawsze korzystnych – warunkach. I co istotne – **nie zgłaszają niezgodnych z prawem działań pracodawcy do organów kontroli** z obawy przed niemożnością znalezienia zatrudnienia u kolejnego przedsiębiorcy.

Trzeba zaznaczyć, że **przepisy nie zobowiązują pracodawcy do przechowywania w miejscu pracy (czyli na terenie budowy, która często znajduje się w innym województwie niż siedziba zakładu) kopii umów** zawartych z osobami zatrudnionymi na terenie budowy czy dowodów zgłoszenia do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Dotarcie do dokumentów i ustalenie podstawy świadczenia pracy oraz warunków zatrudnienia (wymiaru czasu pracy, wynagrodzenia, ewidencji czasu pracy) w czasie kontroli prowadzonej w miejscu wykonywania prac budowlanych jest utrudnione, **co nie pozwala na pełne ustalenie stanu faktycznego**. Przedstawiane po kilku dniach dokumenty sporządzane są często tylko na użytek kontroli, za aprobatą zatrudnionych.

Tym samym, ujawnienie w czasie kontroli godzin nadliczbowych i braku ich rekompensaty – przy nierzetelnym ewidencjonowaniu czasu pracy przez firmy wykonujące pracę w różnych miejscach oraz przy szczególnym rodzaju zależności między pracodawcą a pracownikiem pobierającym wynagrodzenie „pod stołem” – jest prawie niemożliwe.

E. Nadzór inwestycji związanych z EURO 2012

W 2012 r. kontynuowano działania nadzorczokontrolne, którymi **objęto prawie 50 inwestycji związanych z EURO 2012**, m.in. budowy: 3 dużych stadionów (Stadion Narodowy, Stadion Miejski we Wrocławiu i Gdańsku), metra w Warszawie, kompleksów treningowo-pobytowych, autostrad i dróg szybkiego ruchu, a także modernizacje i rozbudowy: portów lotniczych, ulic i skrzyżowań w miastach, linii kolejowych oraz dworców kolejowych i autobusowych.

Na skontrolowanych budowach pracowało ponad 2,7 tys. osób zatrudnionych u 74 pracodawców; przeprowadzono 89 kontroli przestrzegania przepisów bhp i 112 wizytacji poświęconych problematyce bezpieczeństwa i ochrony zdrowia osób wykonujących roboty budowlane. Skontrolowano również, na 2 stadionach, legalność zatrudnienia oraz przestrzeganie przepisów dot. stosunku pracy i wypłaty wynagrodzenia za pracę.

W celu zaangażowania wszystkich uczestników procesu inwestycyjnego w problematykę bezpieczeństwa pracy, zarówno na etapie realizacji, jak i przekazania inwestycji do użytkowania, inspektorzy pracy nawiązywali **bezpośredni kontakt z inwestorami i generalnymi wykonawcami, jak również z innymi organami nadzoru i kontroli**.

Przyjęte zasady współpracy w 2012 r. zaowocowały skuteczniejszym rozwiązywaniem problemów związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa pracy na budowach.

Podczas kontroli i wizytacji budów inspektorzy stwierdzali niejednokrotnie **podjęcie przez inwestorów i wykonawców działań o charakterze organizacyjnym i technicznym, które przyczyniały się do zwiększenia poziomu bezpieczeństwa pracy**. Należały do nich m.in.:

- dalsze wzmocnienie roli koordynatorów ds. bhp u wykonawców i inwestorów,
- opracowanie i egzekwowanie procedur sprawdzających przygotowanie pracowników (podwykonawców) do wykonywania pracy w sposób bezpieczny,

- egzekwowanie od wykonawców opracowania instrukcji bezpiecznego wykonywania robót,
- wykonywanie prac budowlanych wg procedur określonych w instrukcjach bezpiecznego wykonywania robót,
- opracowanie i wdrażanie systemów oznakowania wprowadzanych na budowę maszyn, urządzeń i narzędzi ręcznych, dbałość o ich stan techniczny,
- przyjęcie zasad przeprowadzania szkoleń wstępnych dla cudzoziemców.

Inspektorzy pracy w czasie kontroli stwierdzili nieprawidłowości odnoszące się do:

- **zabezpieczenia stanowisk pracy na wysokości** – w związku z nieprawidłowościami wydali 44 decyzje dot. 317 pracowników,
- **zabezpieczenia i oznakowania stref niebezpiecznych** – 30 decyzji dot. 232 pracowników,
- **zabezpieczeń otworów technologicznych** – 27 decyzji dot. 387 pracowników,
- **dojść do stanowisk pracy** – 14 decyzji dot. 420 pracowników.

Na dwóch dużych inwestycjach przeprowadzono **kontrole legalności zatrudnienia** z udziałem funkcjonariuszy **Policji i Straży Granicznej**. Poddano kontrolom 667 osób, w wyniku których ujawniono zatrudnianie 33 osób (w tym 19 cudzoziemców) bez potwierdzonych na piśmie umów o pracę.

W roku 2012 na realizowanych budowach EURO 2012 **nie było wypadków śmiertelnych**.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami inspektorzy pracy:

- ✓ wydali 363 **decyzje**, w tym:
 - 33 decyzje **wstrzymania prac**,
 - 3 decyzje **wstrzymania eksploatacji maszyn**,
 - 15 decyzji **skierowania do innych prac** 17 osób,
- ✓ skierowali do pracodawców 40 **wystąpień** ze 150 wnioskami,
- ✓ ukarali 38 osób grzywnami w drodze **mandatów** karnych na łączną kwotę ponad 51,3 tys. zł,
- ✓ do **sądu** skierowali 5 wniosków o ukaranie,
- ✓ w 1 przypadku zawiadomili **prokuraturę** o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

Dotychczasowy przebieg działań prewencyjno-kontrolnych PIP wskazuje na możliwość uzyskania znacznej poprawy poziomu bezpieczeństwa przy wykonywaniu robót budowlanych. Wymaga to jednak należytego zaangażowania wszystkich uczestników procesu budowlanego w prawidłowe działania organizacyjne i techniczne.

W ramach projektu EURO 2012, od maja do lipca, okręgowe inspektoraty pracy uczestniczyły w działaniach prewencyjno-kontrolnych dot. budowy, eksploatacji i rozbiórki **stref kibica** w ponad **30** miastach. Inspektorzy PIP przeprowadzili 68 kontroli u 63 pracodawców zatrudniających 1 407 pracowników, wydając 122 **decyzje** i 59 **wniosków** w wystąpieniach. Kontrolowano przestrzeganie prawa pracy, w tym legalność zatrudnienia, oraz techniczne bezpieczeństwo pracy. Dobrze przygotowanie przez organizatorów wszystkich elementów strefy, zwłaszcza związanych z bezpieczeństwem, pozwoliło na spokojne i prawidłowe przeprowadzenie imprez.

Doświadczenia z realizacji inwestycji związanych z EURO 2012 są przenoszone na inne duże inwestycje, gdzie stają się obowiązującymi standardami. Świadczy o tym m.in. angażowanie specjalistycznych firm do określonych rodzajów prac budowlano-montażowych, zatrudnianie koordynatorów ds. bezpieczeństwa i higieny pracy, a także współpraca wykonawców z inspektorami pracy i bieżąca konsultacja zagadnień dotyczących bezpieczeństwa pracy.

2. Wzmószony nadzór nad zakładami charakteryzującymi się największym nasileniem zagrożeń zawodowych

W 2012 r. kontynuowano długofalowy program wzmószonego nadzoru nad zakładami, w których występuje szczególne nasilenie zagrożeń zawodowych. Skalę tych zagrożeń obrazują wysokie wskaźniki zatrudnionych w warunkach zagrożenia, poszkodowanych w wypadkach przy pracy oraz stwierdzonych chorób zawodowych. W 2010 r. wzmószonym nadzorem objęto 75 takich zakładów. Spośród tej grupy zakładów, w 2012 r. pozostało 60. W stosunku do 15 zakładów zrezygnowano z powyższej formy nadzoru ze względu na: poprawę bezpieczeństwa i warunków pracy (dot. 9 zakładów), likwidację (dot. 5 zakładów) oraz przejęcie zakładu przez innego pracodawcę (dot. 1 zakładu). W stosunku do 19 zakładów, w których nie stwierdzono wyraźnej poprawy w zakresie zagrożeń na stanowiskach pracy, postanowiono kontynuować wzmószony nadzór w latach następnych.

W warunkach zagrożenia związanego ze środowiskiem pracy (głównie hałasem, pyłami przemysłowymi, wibracją i mikroklimatem), maszynami szczególnie niebezpiecznymi oraz uciążliwością pracy (głównie nadmiernym wysiłkiem fizycznym

i wymuszoną pozycją ciała) **pracowało w 2012 r. ok. 13,7 tys. osób**, tj. 36% ogółu zatrudnionych w ww. zakładach (w 2011 r. – ok. 14,5 tys. osób, tj. 35% ogółu zatrudnionych, a w 2010 r. – 17,2 tys. osób, tj. 40%).

W latach 2010–2012 w zakładach objętych wzmocnionym nadzorem odnotowano łącznie 2 542 wypadki przy pracy, w tym 11 wypadków śmiertelnych oraz 21 ciężkich.

**Struktura wypadków przy pracy
w zakładach objętych wzmocnionym nadzorem
w latach 2010–2012 – wg skutków wypadków
oraz wskaźników częstości**

	2010	2011	2012
liczba wypadków ogółem, w tym:	927	874	741
śmiertelnych	2	3	6
ciężkich	10	7	4
wskaźnik częstości wypadków	21,6	21,2	19,3

Źródło: dane PIP

Analiza statystyczna wskazuje, że wartość wskaźników częstości wypadków (liczba poszkodowanych na 1 tys. pracujących) w zakładach objętych wzmocnionym nadzorem, jest wciąż ponad 2-krotnie wyższa od wskaźników dla całej gospodarki, jednak różnica ta corocznie zmniejsza się.

Analiza jakości **postępowań powypadkowych** po zaistnieniu wypadkach wykazała, iż w większości przypadków ustalone wnioski i środki profilaktyczne były zasadne i adekwatne do ustalonych przyczyn. Najczęściej dotyczyły: wyposażenia pracowników w odpowiednie środki ochrony indywidualnej oraz kontroli ich stosowania; aktualizacji instrukcji stanowiskowych; dodatkowych szkoleń stanowiskowych; modyfikacji stanowisk pracy; dostosowania pomieszczeń pracy i maszyn do wymagań obowiązujących przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy.

Niemniej, w ocenie inspektorów pracy **działania pracodawców często ograniczają się do ogólnego omówienia zaistniałych zdarzeń z pracownikami**, co nie wyczerpuje możliwości skutecznego zapobiegania kolejnym wypadkom, w tym o charakterze powtarzalnym. Przykładowo – w jednym z kontrolowanych zakładów pomimo kilku wypadków, w których pracownicy ekip remontowych ulegali urazom oczu, zespół powypadkowy nie wnioskował o wyposażenie pracowników w środki ochrony indywidualnej oczu.

W latach 2010–2012 w zakładach objętych wzmocnionym nadzorem zarejestrowano łącznie 182 przypadki chorób zawodowych, spośród których 119 (65 %) dotyczyło emerytów i rencistów.

**Struktura chorób zawodowych
w zakładach objętych wzmocnionym nadzorem w latach 2010–2012
– wg dominujących jednostek chorobowych**

	2010	2011	2012
liczba chorób ogółem, w tym:	76	52	54
stwierdzonych u emerytów i rencistów	45	35	39
pylice płuc	12	10	10
uszkodzenie słuchu	46	37	31
zespół wibracyjny	2	0	1
przewlekłe choroby oskrzeli	4	1	2
roczny wskaźnik zapadalności	187	126	141

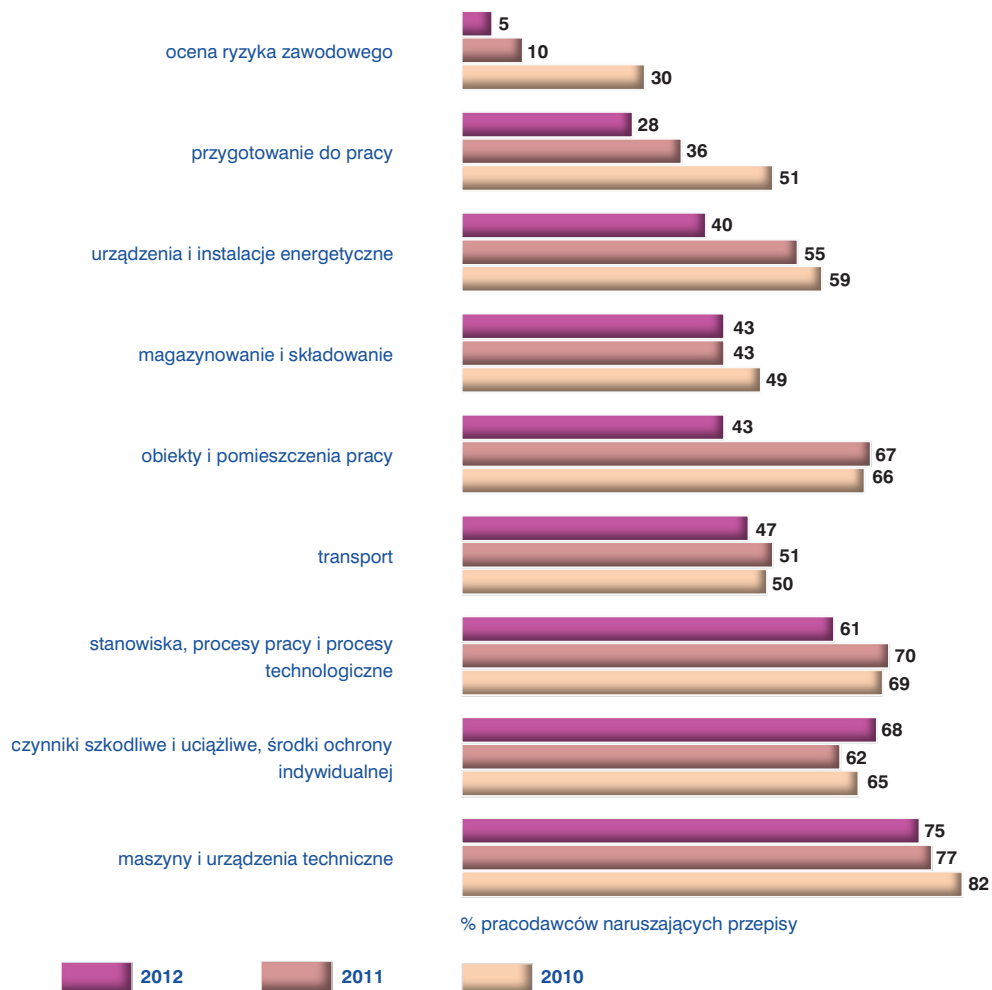
Źródło: dane PIP

Zmniejszająca się corocznie liczba czynnych pracowników, u których stwierdzono choroby zawodowe (31 – w 2010 r., 17 – w 2011 r. i 15 – w 2012 r.) wskazuje, że **w nadzorowanych zakładach stopniowo zmniejszało się narażenie pracowników na działanie czynników szkodliwych** dla zdrowia. Ich struktura pozostaje bez zmian; wciąż dominują hałas i pyły. W 2012 r. odnotowano natomiast wzrost liczby chorób stwierdzonych u emerytów i rencistów, co wraz z malejącym zatrudnieniem przyczyniło się do wzrostu wskaźnika zapadalności na choroby zawodowe (na 100 tys. pracowników).

W 2012 r. pracownikom przyznano 9 rent inwalidzkich z tytułu wypadków przy pracy, 1 rentę z tytułu choroby zawodowej oraz 48 rent z tytułu ogólnego stanu zdrowia.

Wszyscy kontrolowani w 2012 r. pracodawcy przeprowadzili **ocenę ryzyka zawodowego**. Tylko w 3 zakładach ocena nie uwzględniała istotnych zagrożeń występujących na stanowiskach: pakowania i transportu fryz i obrzeży, parzelni drewna oraz produkcji rdzeni odlewniczych. We wszystkich zakładach pracodawcy poinformowali pracowników o ryzyku zawodowym związanym z wykonywaną pracą oraz zasadach ochrony przed zagrożeniami.

Wykres 32. Zakłady charakteryzujące się największym nasileniem zagrożeń zawodowych – naruszenia przepisów

Źródło: dane PIP

W wyniku dokonanej oceny ryzyka zawodowego, pracodawcy podjęli **działania korygujące lub zapobiegawcze**, które pozwoliły na zwiększenie poziomu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników.

Najczęściej działania te dotyczyły:

- wyposażenia pracowników w środki ochrony indywidualnej lub wymiany dotychczas stosowanych na skuteczniejsze (np. wyposażenie pracowników wykonujących czynności w kontakcie z materiałami lub surowcami sypkimi – w helmy z indywidualnym doprowadzeniem powietrza z zewnątrz, stosowanie rękawic antyprzecięciowych w celu uniknięcia urazów mechanicznych);
- ograniczenia poziomu hałasu na stanowiskach pracy poprzez zastosowanie izolacji akustycznej maszyn, zsuwni odprowadzających półprodukty na taśmociągi, wyciszenie pneumatyki sterującej prasami i tłocznikami;
- codziennej kontroli sprawności urządzeń zabezpieczających, m.in. optycznych barier bezpieczeństwa, barier ochronnych, urządzeń sterujących;
- stosowania bezpiecznych narzędzi;
- wprowadzenia systemu rotacji pracowników na stanowiskach pracy lub dodatkowych przerw w pracy (np. w odlewni na stanowiskach oczyszczaczy odlewów wprowadzono 10-minutowe przerwy po każdej godzinie pracy);
- poprawy oznakowania dróg komunikacyjnych.

W czterech zakładach **zlikwidowano stanowiska pracy, na których występowały zagrożenia zawodowe**, m.in. zlikwidowano stanowisko cięcia mechanicznego, wycofano z użytkowania 12 linii pras, w odlewni żeliwa zlikwidowano 4 stanowiska formowania maszynowego, eliminując ponadnormatywny hałas.

W latach 2010–2012 zakłady objęte wzmocnionym nadzorem **zlikwidowały 23 oddziały lub stanowiska pracy, na których występowały zagrożenia** utraty zdrowia lub życia.

W 49 zakładach funkcjonowała **służba bhp**, w 9 – pracodawcy powierzyli wykonywanie jej zadań specjalistom spoza zakładu pracy, a w 2 zakładach zadania służby bhp wykonywał pracownik zatrudniony przy innej pracy. Ze względu na występujące zagrożenia oraz stan wypadkowości, w 2 zakładach w wyniku działań inspektora pracy zwiększono wymiar czasu pracy pracowników służby bhp. W 35 zakładach działała **społeczna inspekcja pracy**, ale tylko w 22 społeczni inspektorzy pracy wydawali zalecenia dotyczące poprawy warunków pracy. Pracodawcy, zatrudniający więcej niż 250 pracowników, powołali **komisje bezpieczeństwa i higieny pracy**, jednak w 4 zakładach komisje te nie przeprowadziły przeglądu stanowisk pracy w celu oceny stanu bhp oraz sformułowania wniosków dotyczących poprawy warunków pracy.

Wyniki kontroli wskazują, że w ciągu trzech lat wzmoczonego nadzoru **nastąpiła znacząca poprawa w zakresie przeprowadzania oceny ryzyka zawodowego oraz podejmowania działań korygujących lub zapobiegawczych**. Poprawę odnotowano także w obszarze przygotowania do pracy, choć nadal ujawniano nieprawidłowo prowadzone szkolenie okresowe bhp dla pracowników lub jego brak (u co piątego pracodawcy). Zmniejszył się odsetek pracodawców, u których stwierdzano nieprawidłowości odnoszące się do **obiektów i pomieszczeń pracy, urządzeń i instalacji energetycznych oraz transportu** (najczęściej dotyczyły: niewłaściwego oznakowania dróg transportowych, niewłaściwego ich stanu oraz braku ładunku i porządku w ciągach komunikacyjnych). Mniej uchybień stwierdzili inspektorzy w zakresie **stanowisk, procesów pracy i procesów technologicznych** (najczęściej nieprawidłowości dotyczyły: niewyposażenia stanowisk pracy w urządzenia do usuwania czynników szkodliwych, niezabezpieczenia stanowisk pracy na wysokości, nieoznakowania barwami bezpieczeństwa miejsc niebezpiecznych).

Na zbliżonym poziomie utrzymuje się odsetek pracodawców, u których stwierdzono naruszenia przepisów dotyczące **maszyn i urządzeń technicznych**. Nadal ujawniano nieprawidłowości generujące wiele wypadków przy pracy, w tym np. brak elementów ochronnych przed dostępem do stref niebezpiecznych (dot. obrabiarek do metali w 33% kontrolowanych zakładów, przenośników – 17%, obrabiarek do drewna – 13%). Pozostałe nieprawidłowości odnosiły się do braku lub niewłaściwie opracowanych instrukcji bhp dla użytkowanych maszyn (12%). Prawie połowę decyzji wydanych w związku ze stwierdzonymi uchybieniami w tym zakresie stanowiły decyzje ustne, które zostały wykonane w trakcie kontroli i nie wymagały dużego nakładu pracy ani środków finansowych.

Na niezmiennym poziomie utrzymuje się liczba nieprawidłowości w zakresie **magazynowania i składowania**. Stwierdzono m.in. niewłaściwy dobór miejsca składowania (18%), niewłaściwy sposób składowania (13%), brak informacji o dopuszczalnym obciążeniu podłóg, stropów i urządzeń przeznaczonych do składowania (12%). Również i w tym przypadku ponad połowę wydanych stanowiły decyzje ustne.

Wzrósł odsetek pracodawców, u których odnotowano nieprawidłowości w zakresie przestrzegania obowiązków dot. eliminowania lub skutecznego ograniczania narażenia pracowników na **czynniki szkodliwe** dla zdrowia. Do najczęściej występujących nieprawidłowości należały: brak aktualnych badań hałasu (18% kontrolowanych zakładów, mimo że w każdym zakładzie ocena ryzyka zawodowego uwzględniała narażenie pracowników na hałas); brak programu działań organizacyjno-technicznych ograniczających narażenie na hałas w przypadku przekroczenia NDN (w co dziesiątym zakładzie) oraz brak pomiarów zapylenia w środowisku pracy (w 8% zakładów).

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami inspektorzy pracy:

- ✓ wydali 1 107 **decyzji**, w tym:
 - 23 decyzje **wstrzymania prac**,
 - 12 decyzji **wstrzymania eksploatacji maszyn**,
 - 9 decyzji **skierowania do innych prac** 13 osób,
- ✓ skierowali do pracodawców 83 **wystąpienia** z 254 wnioskami,
- ✓ ukarali 20 osób grzywnami w drodze **mandatów** karnych na łączną kwotę 29,3 tys. zł,
- ✓ do **sądu** skierowali 4 wnioski o ukaranie.

W odniesieniu do jednego pracodawcy, u którego w czasie dwóch kolejnych kontroli stwier-

dzono rażąco naruszenie obowiązków w zakresie ograniczania czynników szkodliwych dla zdrowia pracowników, **Zakład Ubezpieczeń Społecznych** na wniosek inspektora pracy **podwyższył o 100% składkę na ubezpieczenie wypadkowe**.

Przyczyny nieprawidłowości, według oceny inspektorów pracy, wynikają przede wszystkim z niedostatecznego nadzoru nad stanem bezpieczeństwa i higieny pracy lub jego braku (w tym bieżącej kontroli stanowisk pracy, maszyn, urządzeń i instalacji przez kadrę nadzoru). Świadczy o tym duża liczba wydawanych przez inspektorów decyzji ustnych zrealizowanych do czasu zakończenia kontroli. Kolejne istotne przyczyny to: tolerowanie przez pracodawców i osoby kierujące pracownikami nieprzestrzegania przepisów bhp, niezajomość oraz lekceważenie przepisów i zasad bhp. Pracodawcy wskazują na: brak środków finansowych na poprawę warunków pracy; krótkie terminy realizacji zadań produkcyjnych; nieprzestrzeganie przepisów bhp przez pracowników.

Wyniki 3-letniego programu wzmoczonego nadzoru nad zakładami, w których występuje szczególne nasilenie zagrożeń zawodowych, wykazały stopniową i zróżnicowaną poprawę w zakresie ograniczania zagrożeń w części zakładów objętych tą formą nadzoru. W zakładach, w których nie stwierdzono wyraźnej poprawy bezpieczeństwa i warunków pracy, wzmoczony nadzór będzie kontynuowany. Wciąż wiele zależy od kondycji finansowej zakładu, ale także od zaangażowania w sprawy ochrony pracy samych pracodawców i kadry kierowniczej.

W trakcie kontroli inspektorzy pracy udzielali porad prawnych i technicznych, informowali pracodawców o działaniach prewencyjnych podejmowanych przez Państwową Inspekcję Pracy, o możliwości uczestnictwa w szkoleniach organizowanych przez okręgowe inspektoraty pracy oraz udostępniali wydawnictwa PIP. Pracodawcy uczestniczyli także w szkoleniach prowadzonych przez inspektorów pracy, które były poświęcone *ocenie zgodności* dla maszyn i urządzeń oraz dostosowaniu maszyn do minimalnych wymagań.

Długofalowe działania nadzorczo-kontrolne Państwowej Inspekcji Pracy w zakładach charakteryzujących się znaczną skalą zagrożeń zawodowych będą kontynuowane (w latach 2013–2015 obejmą 55 zakładów), z ukierunkowaniem na dostosowanie maszyn i urządzeń do minimalnych wymagań bhp oraz eliminację zagrożeń związanych z występowaniem czynników szkodliwych i niebezpiecznych.

Różnorodne środki stosowane przez inspektorów pracy, w tym o charakterze informacyjno-promocyjnym, wpływają na coraz bardziej efektywne działania pracodawców, służące zmniejszeniu liczby wypadków przy pracy i poprawie warunków pracy osób pracujących.

3. Transport drogowy – kontrole czasu prowadzenia pojazdu, przerw i czasu odpoczynku oraz czasu pracy kierowców

W roku sprawozdawczym kontynuowano kontrole związane z realizacją „Krajowej Strategii Kontroli przepisów w zakresie czasu jazdy i czasu postoju, obowiązkowych przerw i czasu odpoczynku kierowców na lata 2011–2012” zatwierdzonej przez Radę Ministrów.

Kontrolowano przestrzeganie przepisów w zakresie czasu jazdy i czasu postoju, obowiązkowych przerw i czasu odpoczynku kierowców oraz wybrane zagadnienia dotyczące przestrzegania przepisów o czasie pracy kierowców. Przeprowadzono 627 kontroli w 622 podmiotach, zatrudniających ogółem ponad 28 tys. pracowników, w tym blisko 4,5 tys. kobiet i 380 młodocianych. Inspektorzy skontrolowali 3,6 tys. kierowców i sprawdzili ponad 671 tys. dni pracy kierowców.

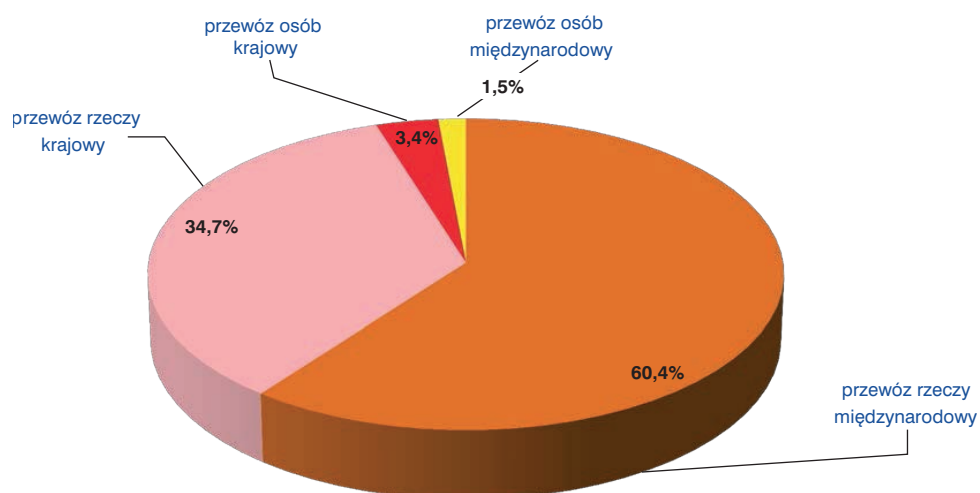
Podsumowując wyniki kontroli należy zauważyć, że w 2012 r. (podobnie jak w 2011 r.) liczba ujawnionych naruszeń nie była uzależniona od wielkości przedsiębiorstwa. Kontrole wskazują jednak, że **do najpoważniejszych naruszeń przepisów o czasie prowadzenia pojazdu dochodziło w firmach zajmujących się zarobkowym przewozem drogowym rzeczy na potrzeby nowo budowanych i remontowanych dróg i autostrad**.

W stosunku do 2011 r. zmalała liczba ujawnionych nieprawidłowości. Najczęściej stwierdzane, podobnie jak w latach minionych, dotyczyły:

- niezapewnienia kierowcom odpoczynku dobowego,
- niezapewnienia wymaganej przerwy przy prowadzeniu pojazdu przez okres dłuższy niż 4,5 godziny,
- nieprzestrzegania limitu dziennego czasu jazdy,
- nieprzestrzegania obowiązku przechowywania wykresówek przez jeden rok.

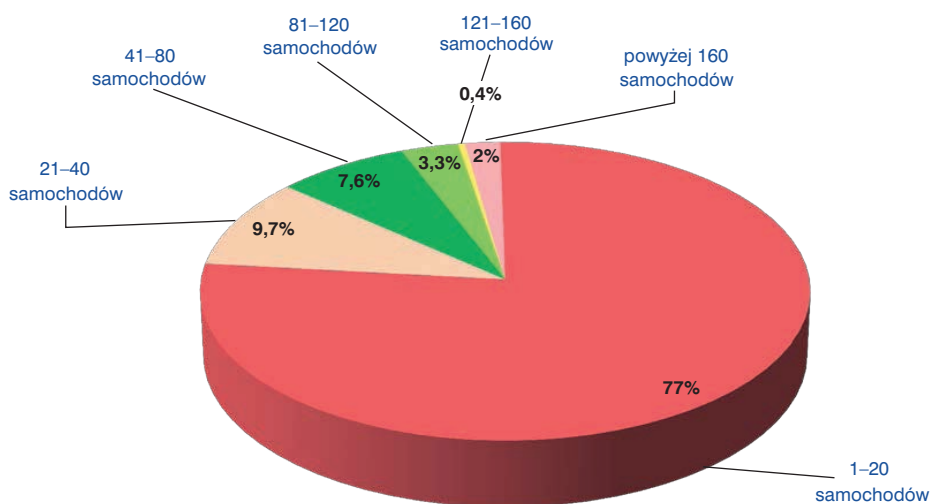
Nieprawidłowości te dotyczyły przede wszystkim małych i średnich przewoźników, którzy nie analizują na bieżąco czasu jazdy i odpoczynku kierowców. Właśnie w tych zakładach ujawniono przypadki nieprzechowywania wykresówek i danych z tachografu cyfrowego przez jeden rok. W przypadku pracodaw-

Wykres 33. Struktura skontrolowanych zakładów – wg rodzaju i obszaru wykonywanej działalności

Źródło: dane PIP

Wykres 34. Struktura skontrolowanych zakładów – wg posiadanego taboru

Źródło: dane PIP

ców zatrudniających powyżej 49 kierowców nieprawidłowość ta występuje z reguły tylko wtedy, gdy kierowcy przed ustaniem stosunku pracy celowo nie dokonują odczytów z tachografów cyfrowych lub nie oddają wykresówek.

Podkreślić jednak należy, że zarówno w stosunku do roku 2011, jak i 2010 – liczba stwierdzonych nieprawidłowości zmniejszyła się.

Odnutowany w 2012 r. spadek naruszeń związany jest głównie z wejściem w życie z dniem 1 stycznia 2012 r. znowelizowanych przepisów ustawy o transporcie drogowym, które rozszerzyły krąg osób odpowiedzialnych za wykonanie przewozu drogowego oraz przewidziały dotkliwsze kary grzywny dla kierowców. Zmiany spowodowały, że zarówno w interesie kierowców, jak i przedsiębior-

Wykres 35. Prowadzenie pojazdu, odpoczynki i przerwy – skala naruszeń przepisów

Źródło: dane PIP

Wykres 36. Prowadzenie pojazdu, odpoczynki i przerwy – naruszenia przepisów

Źródło: dane PIP

ców leży przestrzeganie przepisów o czasie prowadzenia pojazdów, przerw i odpoczynków.

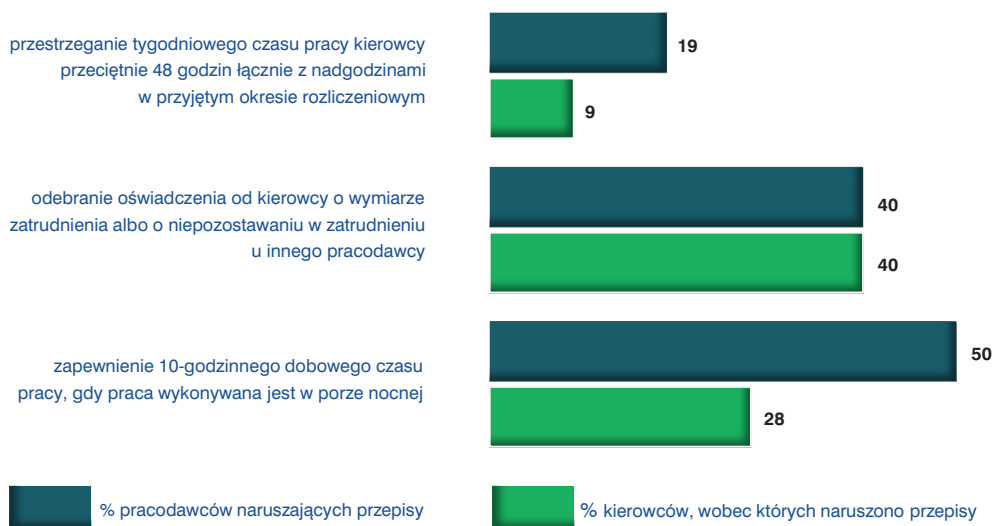
Podkreślić również należy, że stwierdzone nieprawidłowości w większym zakresie dotyczą transportu krajowego niż międzynarodowego.

Naruszanie obowiązku odbierania przez pracodawcę oświadczenia od kierowcy o wymiarze zatrudnienia albo o niepozostawaniu w zatrudnieniu u innego pracodawcy oraz przeciętnej tygodniowej liczbie godzin wykonywanych przewozów drogowych lub innych czynności na innej podstawie niż stosunek pracy (art. 24 pkt 2 ustawy o czasie pracy kierowców) wynika z faktu, że znaczna część pracodawców,

nie zna bądź nie rozumie tego obowiązku. Pracodawcy mają szereg wątpliwości, a mianowicie:

- w jakim momencie odebrać oświadczenie i czy należy je aktualizować;
- czy *wymiar zatrudnienia* dotyczy wymiaru wynikającego z umowy o pracę u innego pracodawcy, czy faktycznej dziennej i tygodniowej liczby godzin pracy u innego pracodawcy;
- ponadto, określenie przeciętnej tygodniowej liczby godzin wykonywania przewozów lub innych czynności na innej podstawie niż stosunek pracy budzi wątpliwości w kwestii ustalenia okresu, z jakiego należy obliczyć przeciętną

Wykres 37. Czas pracy kierowców – naruszenia przepisów

Źródło: dane PIP

tygodniową liczbę godzin pracy (niejasne jest też, czy chodzi o godziny planowane, czy rzeczywiście przepracowane).

W praktyce liczba godzin pracy może być różnicowana zarówno w poszczególnych dniach, jak i tygodniach, **co uniemożliwia – bez porozumienia z innym pracodawcą zatrudniającym tego samego kierowcę – zaplanowanie czasu pracy zgodnie z przepisami** (tj. aby tygodniowy czas pracy kierowcy, łącznie z godzinami nadliczbowymi, nie przekraczał przeciętnie 48 godzin w przyjętym okresie rozliczeniowym).

Naruszenia przepisów dotyczących maksymalnego dobowego wymiaru czasu pracy, jeżeli praca wykonywana jest w porze nocnej oraz zatrudnianie kierowców ponad dopuszczalny limit tygodniowego czasu pracy – przeciętnie 48 godzin łącznie z nadgodzinami w przyjętym okresie rozliczeniowym czasu pracy, **są również wynikiem stosowanego powszechnie sposobu rozliczania i wynagradzania kierowców od przejechanych kilometrów lub przewiezionego ładunku**. Należy też zaznaczyć, iż o ile kierowcy wykonujący zadania przewozowe mają na uwadze nakazy i ograniczenia wynikające z rozporządzenia (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15.03.2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego, mające zapewnić przestrzeganie przepisów dotyczących czasu jazdy i czasu postoju oraz obowiązkowych przerw i czasu odpoczynku, o tyle – ze względu na

brak wiedzy – nie stosują ww. przepisów wynikających z ustawy o czasie pracy kierowców.

Wskazywane przez pracodawców główne przyczyny stwierdzonych naruszeń przepisów to:

- **nieuczciwa konkurencja** w branży przewozów drogowych – pracodawca, który łamie przepisy o czasie pracy kierowców oraz czasie prowadzenia pojazdów, wymaganych przerwach i minimalnych odpoczynkach kierowców, skracając czas i koszt wykonywanych przewozów (zaniżanie stawek za fracht), a tym samym wymusza podobne postępowanie u innych pracodawców chcących utrzymać się na rynku przewozowym;
- **spowolnienie ekonomiczne** – niestabilna sytuacja w branży transportowej powoduje ograniczenia dotyczące stałego zatrudnienia kierowców; z kolei niedobór pracowników w okresach koniunktury gospodarczej prowadzi do naruszeń przepisów o czasie prowadzenia pojazdu;
- **rosnące oczekiwania klientów, w tym wymuszanie na przewoźnikach naruszania przepisów** np. poprzez stosowanie wysokich kar umownych za niewywiązanie się kierowcy z dostarczenia towaru w wyznaczonym czasie;
- **problemy z pozyskaniem odpowiednich kandydatów do pracy** – doświadczonych kierowców w transporcie międzynarodowym;
- **nierespektowanie przepisów przez kierowców** w sytuacji, gdy przedsiębiorca nie ma bezpośredniego wpływu na działania kierowcy wykonującego kurs poza granicami kraju.

W wyniku przeprowadzonych kontroli inspektorzy pracy wskazują, iż najczęstszymi przyczynami stwierdzanych naruszeń pozostają:

- **oszczędzanie** przedsiębiorstw transportowych **na kosztach działalności; chęć osiągnięcia wysokiej efektywności pracy przy niskich nakładach finansowych,**
- **niewłaściwa organizacja pracy.**

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami inspektorzy pracy:

- ✓ wydali 506 decyzji, w wyniku których nałożyli **kary pieniężne** na łączną kwotę 2,6 mln zł (z uwzględnieniem ograniczeń dotyczących maksymalnej kwoty kary w odniesieniu do kontroli prowadzonych w przedsiębiorstwie),
- ✓ skierowali do pracodawców **378 wystąpień** z 820 wnioskami,

- ✓ wydali 30 **poleceń** ustnych,
- ✓ ukarali 68 osób grzywnami w drodze **mandatów** karnych na łączną kwotę 78,3 tys. zł,
- ✓ wobec 42 osób zastosowali **środki oddziaływania wychowawczego,**
- ✓ do **sądu** skierowali 5 wniosków o ukaranie.

Oprócz działań kontrolnych prowadzona była także **kampania informacyjna** „Czas pracy a wypadki drogowe”. Informacje o kampanii zawarte są w **rozdziale VII Sprawozdania**.

Kontrole dotyczące omawianej problematyki będą kontynuowane przez Państwową Inspekcję Pracy w ramach realizacji „Krajowej Strategii Kontroli przepisów w zakresie czasu jazdy i czasu postoju, obowiązkowych przerw i czasu odpoczynku kierowców na lata 2013–2014”.

